

Håndtering af støj i bygge- og anlægssektoren

Eksposering for høje lyde på arbejdspladsen kan forårsage uoprettelige høreskader, arbejdsulykker og bidrage til andre sundhedsproblemer. Dette faktablad giver en introduktion til håndtering af støj i bygge- og anlægssektoren, både inden arbejdet påbegyndes og under selve arbejdet på arbejdspladsen.

Støj i bygge- og anlægssektoren

Mange aktiviteter i bygge- og anlægssektoren er forbundet med støj. Arbejdstagere udsættes derfor ikke kun for støj fra det arbejde, de selv udfører, men også for den støj, der fremkommer ved andres aktiviteter (baggrundsstøj). Nogle af de vigtigste kilder til støj i bygge- og anlægssektoren er:

- slagværktøj (f.eks. betonhamre)
- sprængstoffer (f.eks. sprængværktøj)
- pneumatisk værktøj
- forbrændingsmotorer.

Håndtering af støj på arbejdspladsen — inden arbejdet påbegyndes

Tilrettelæggelse af kontrolforanstaltninger:

- Projektering — Undgå eller mindsk arbejde, der støjer.
- Organisering — Planlæg, hvordan arbejdspladsen skal ledes og overvåges for risici.
- Kontraktforhold — Sørg for, at leverandørerne opfylder de juridiske krav.
- Opførelse — Vurdér risiciene, fjern eller håndtér dem og tag vurderingen op til revision.

Inden arbejdet på arbejdspladsen påbegyndes:

- Indfør en politik for indkøb (køb og leje) af støjsvage maskiner og støjsvagt udstyr.
- Fastsæt krav til støjkontrol i udbudsbetingelserne (opfyldelse af minimumskrav til støj i den nationale lovgivning).
- Planlæg arbejdsprocessen, så arbejdstagerens eksposering for støj mindskes.
- Indfør et støjkontrolprogram (f.eks. gennem planlægning, uddannelse, introduktionskurser, indretning og udformning af arbejdspladsen, vedligeholdelsesaktiviteter).

Relevant lovgivning

- Rådets direktiv 89/391/EØF af 12. juni 1989 om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet
- Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/10/EF af 6. februar 2003 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes eksposering for risici på grund af fysiske agenser (støj)
- Rådets direktiv 89/656/EØF af 30. november 1989 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes brug af personlige værnemidler under arbejdet

I direktiverne fastsættes der minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed. I den nationale lovgivning kan der stilles strengere krav til sikkerhed og sundhed, så rådfør Dem med de håndhævende myndigheder. Der findes andre direktiver, som også kan være relevante (*). Herudover findes der harmoniserede forskrifter (f.eks. vedrørende måling af støjemission).

Håndtering af støj på arbejdspladsen

Støjen skal håndteres aktivt, så snart arbejdet på arbejdspladsen påbegyndes. Dette er en proces, som kan inddeles i fire faser:

- **Vurdering** — En kompetent person vurderer støjrisiciene.
- **Bekæmpelse** — Fjern støjklenderne fra arbejdspladsen.
- **Kontrol** — Indfør metoder til forebyggelse af eksposering. Hvis ingen andre midler til forebyggelse kan anvendes, indføres personligt høreværn.
- **Revurdering** — Kontrollér, om arbejdet har ændret sig, og korriger vurderings- og kontrolmetoder i overensstemmelse hermed.

Vurdering

Arbejdstagerens eksposering for støj vurderes med særlig fokus på:

- arbejdstager og eksposering, herunder:
 - eksposeringens styrke, type og varighed, herunder impuls- eller slagstøj, og arbejdstagere, der eksposeres for særlige risici
 - så vidt det er muligt, enhver effekt på arbejdstagerens sundhed og sikkerhed af interaktioner mellem støj og vibrationer og mellem støj og arbejdsrelaterede ototoksiske stoffer (stoffer, der kan forårsage høreskader)
 - risiko for arbejdstagerens sikkerhed og sundhed ved ikke at kunne høre advarselssignaler eller alarmer
 - eksposering for støj efter arbejdstidens ophør, der foregår på arbejdsgiverens ansvar
- teknisk viden og information, herunder:
 - oplysninger om støjemission fra fabrikater af arbejdsudstyr
 - muligheden for at anvende alternativt arbejdsudstyr, som er udformet med henblik på at nedbringe støjemissionen
 - relevante oplysninger, der er indsamlet i forbindelse med helbredscontrollen
 - eksistensen af passende høreværn.

Bekæmpelse af støj

Så vidt det er muligt, skal støj undgås. Dette opnås ved at ændre produktions- eller arbejdsmetoden. Hvis det ikke er muligt at bekæmpe støjen, skal den kontrolleres.

Kontrol

De tekniske og organisatoriske foranstaltninger til beskyttelse af arbejdstagere mod støj er fordelt på tre niveauer:

- kontrol af støjen ved kilden
- fælles foranstaltninger, herunder arbejdets organisering

(*) F.eks. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/37/EF af 22. juni 1998 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om maskiner.

- personlige høreværn.

Kontrol af støjen ved kilden

Disse kontrolmetoder går bl.a. ud på at:

- anvende svagtstøjende maskiner
- undgå slag i form af metal mod metal
- formindske støj ved støjdempering eller vibrationsisolering
- montere støjdemperere
- udføre forebyggende vedligeholdelse (når dele bliver slidte, kan støjniveauet ændre sig).

Fælles kontrolforanstaltninger

Ud over ovennævnte foranstaltninger kan der træffes foranstaltninger til mindskelse af støjeksponering for alle, der udsættes for støj. På arbejdspladser med mere end én leverandør er det vigtigt, at arbejdsgiverne samarbejder. De fælles foranstaltninger omfatter:

- lydisolering for støjende arbejdsprocesser og begrænset adgang til områder med støj
- reduktion af luftbåren støj ved hjælp af indeslutninger og afskærmninger
- anvendelse af lydabsorberende materialer
- kontrol af jordbundsstøj og -vibrationer ved hjælp af svævende pladekonstruktioner
- organisering af arbejdet, så opholdstiden i støjende områder begrænses
- planlægning af støjende aktiviteter, så så få arbejdstagere som muligt eksponeres for støjen
- indførelse af arbejdsplaner til kontrol af støjeksponering.

Personlige høreværn

Personlige høreværn anvendes, hvis der ikke kan forebygges med andre midler. Hvis dette er tilfældet:

- Det personlige høreværn skal bæres og anvendelsen heraf håndhæves.
- Høreværnet skal tilpasses jobbet, støjtypen og støjniveauet og kunne anvendes med andet beskyttelsesudstyr.
- Arbejdstagerne skal kunne vælge høreværn, så de får det høreværn, der passer bedst.

- Der skal undervises i anvendelse, opbevaring og vedligeholdelse af høreværn.

Inddragelse af arbejdstagerne

Arbejdstagerne på arbejdspladsen kender ofte til de særlige støjproblemer og ved, hvordan de kan løses. Arbejdstagere og deres repræsentanter skal inddrages i vurderingsprocessen og drøftelser af, hvordan kontrolforanstaltningerne skal gennemføres.

Revurdering

Arbejdet ændrer sig ofte på byggepladser. Tag derfor ofte risikovurderingen op til revision, og tilpas kontrolforanstaltningerne i overensstemmelse hermed.

Uddannelse

Det er vigtigt, at der undervises i støjkontrol. De personer, der skal modtage undervisning, er:

- de personer, der foretager støjvurderingen
- de personer, der udarbejder udbudsmaterialet for at sikre, at aftalepartnern udfører støjkontrol
- arbejdsgivere, så de opfylder deres forpligtelser med hensyn til kontrol og registrering
- arbejdstagere, som skal vide, hvordan og hvorfor arbejdsudstyr og kontrolforanstaltninger skal anvendes for at mindske støjeksponeringen.

Undervisningen skal være så konkret som muligt. Arbejdstagere inden for bygge- og anlægssektoren har ofte meget alsidige arbejdsopgaver og anvender meget forskelligt værktøj. De skal vide, hvordan de udsættes for mindst muligt støj fra hvert enkelt værktøj. Der skal navnlig tages hensyn til nye arbejdstagere.

Helbreds kontrol og -overvågning

Arbejdstagerne har ret til passende helbredsovervågning (?). Hvis der foretages helbredsovervågning f.eks. i form af præventive audiometriske undersøgelser, stilles der krav om udarbejdelse af individuelle helbredsjournaler og informering af arbejdstageren. Den viden, der foreligger fra helbreds kontrollen, skal danne grundlag for en revision af risikovurderingen og kontrolforanstaltningerne.

Yderligere oplysninger

Dette faktablad er udarbejdet med henblik på Den Europæiske Arbejdsmiljøuge 2004. Andre faktablade i serien og yderligere oplysninger om bygge- og anlægssektoren findes på <http://ew2004osha.eu.int/> Hjemmesiden opdateres og videreudvikles løbende. Oplysninger om EU-lovgivningen på arbejdsmiljøområdet findes på <http://europe.osha.eu.int/legislation/>

(?) Under de omstændigheder, der er fastlagt i den nationale lovgivning, i henhold til ramedirektiv 89/391/EØF og »støjdirektivet« 2003/10/EF.